HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

וילכו ויבאו. לג גרסינן וכתיב [מלא] וילכו יתירא הוא כיון דכתיב ויבאו לג הוה ליה למימר מלא ומשו דכתיב וילכו ויבאו [לעיל] ויבאו לג הוה ליה למימר מלא מלא ומשו **מקיש סליקתן.** שהלכו למור לציתמן: **אף הליכתן נעלה רעה.** שמתמילה להוליך דבה נתכוונו: **אינו מתקיים.** שמחזיקין מותן השומעין כדאמרין לפיכך אומר דבר אמת מתמילה כדי שיתקבל ויתמיד. ואף מרגליס לכך פתחו בשבח הארץ תחילה: **ויפס.** שיתקן: **אל משה.** כדכתיב שהתחיל לדבר בשבח והיו שבורים שבגנותו רוצה לספר: **שפיפס בדברים.** כלשמפרש ואזיל: **דחוייה.** כלב ליהושע שהלך לדבר ושיתקוהו בנזיפה ואמרו לו רשע הקטוע ידבר מי שראשו קטוע שאין לו בנים ליטול חלק בארץ מי שראשו קטוע שאין לו בנים ליטול חלק בארץ הוא ידבר בפנינו: **ואחמין לי.** משתקין אותי: **עלה נעלה.** אף לשמים שם יהוה עלינו: **ממנו.** מן הקב"ה: **אל תקרי** לג גרס שאין הפרש קריית בין ממנו לשאמר על יחיד שנדברים עליו לממנו של רבים שאומרים על עצמן: **לו יכול להוליך לנו.** שם שפקידה שם: **נעל הבית.** אדון העולם: **לחי תשבחיה נעוכה.** שהלחיתים להם כאוכלת יושביה שאומרים שם תדיר: **שריב ליוב.** שלא תגין זכותו עליהם. והיינו דקאמר כלב סב לנא מעליסם: ה"ג **ולא היא כי הוו מבני לחיני פומי ארזי הוו מברי.** ולא היו שקרנים בזאת (ולא היו גרולים בהן שקרנים) לחיינהו שמעיניהו לאמוריים שקורין אומן מגנים כי הוו אמוריים מבורין מלאכל אלישיהם כשאומרין מן הקבר כלשאמר לעיל לכל היכא דאמרו שכיב מריבא מנייהו ומברין לאבל קעודה לנאמרו תומי ארזי הוו מברי להו: **ולדאוזינהו.** והם ירמים לעמוד לפניהם שלקי ויתבי בחילני: **וזרקום לגלי מערה.** **שדי** לגרגוס לומם [וקמי] נמי לכבוד ה': **בשמפה.** מדלא קרינן בשמפה משמע בשיושלת ולשויה לה בשדה בשגד מדה: **בשפכה מפו.** שהיא בשה על לשון הרע לשאמרינן בשמה מדליקין (שבת דף לג.): **וכיון שעלה כו'.** פיפל דבריית לדעיל היא שלא היה יכול לתגא בה ומכאן ולמכאן לאה מחשב לאשכוי נקט לפרשת מרגלי הכא ואחר כך חזור לדיבורי: **אנו המים** מרגלים הכא: **באבנים וכתיב** [6]**וכבוד ה' נראה באהל מועד אמר רבי חייא בר אבא מלמד שנטלו אבנים וזרקום בלפי מעלה** [7]**וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה אמר רבי שמעון בן לקיש שמתו מיתה משונה**

מלמד שמתו מיתה משונה.

נרלה לרעה בשגפה לרש:

שלשה

אמר רבי חנינא בר פפא דרש ר' שילא איש כפר תמרתא מלמד שנשתרבב לשונם ונפל על טיבורם והיו תולעים יוצאות מלשונם ונכנסות בטיבורם ומטיבורם ונכנסות בלשונם ורב נחמן בר יצחק אמר באסכרה מתו: וכיון שעלה האחרון שבישראל מן הירדן חזרו מים למקומן שנאמר [8]**ויהי בעלות הכהנים נושאי ארון ברית ה' מתוך הירדן נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה וישובו מי הירדן למקומם וילכו כתמול שלשום על כל גדותיו נמצא ארון ונושאיו וכהנים מצד אחד ישראל מצד אחד נשא ארון את נושאיו ועבר שנאמר** [9]**ויהי כאשר תם כל העם לעבור ויעבור ארון ה' והכהנים לפני העם ועל דבר זה נענש עוזא שנאמר** [10]**ויבאו עד גורן כידון וישלח עוזא את ידו לאחזו את הארון אמר לו הקב"ה עוזא נושאיו נשא עצמו לא כל שכן** [11]**ויחר אף ה' בעוזא ויכהו שם על השל וגו' רבי יוחנן ור"א חד אמר על עסקי שלו וחד אמר שעשה צרכיו בפניו וימת שם עם ארון האלהים א"ר יוחנן עוזא בא לעוה"ב שנאמר עם ארון האלהים מה ארון לעולם קיים אף עוזא בא לעוה"ב** [12]**ויחר לדוד על אשר פרץ ה' פרץ בעוזא א"ר אלעזר שנשתנו פניו כחררה אלא מעתה כל היכא דכתיב ויחר ה"נ התם כתיב אף הכא לא כתיב אף דרש רבא מפני מה נענש דוד מפני שקרא לדברי תורה** ס **זמירות שנאמר** [13]**זמירות היו לי חוקיך בבית מגוריי אמר לו הקב"ה ד"ת שבתוב בהן** [14]**התעיף עיניך בו ואיננו אתה קורא אותן זמירות הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו אדכתיב** [15]**ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקודש וגו' ואיהו אתייה בעגלתא** [16]**ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון משום דראו ויך (אלהים) רבי אבהו ורבי אלעזר חד אמר קוצרין ומשתחוים היו וחד אמר מילי נמי אמור**

וילכו ויבאו א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מקיש הליכה לביאה מה ביאה בעצה רעה אף הליכה בעצה רעה [1]**ויספרו לו ויאמרו באנו וגו' וכתיב אפס כי עז העם אמר רבי יוחנן (סימן אמ"ת לבד"ו לוי"ה) משום ר"מ כל לשון הרע שאין בו דבר אמת בתחילתו אין מתקיים בסופו** [2]**ויהם כלב את העם אל משה אמר רבה שהסיתן בדברים** [3]**פתח יהושע דקא משתעי אמרי ליה דין** [4]**ראש קטיעה ימלל אמר אי משתעינא אמרי בי מילתא וחסמין לי אמר להן וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם סברי בגנותיה קא משתעי אישתיקו אמר להו הוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והאכילנו את המן אם יאמר עשו סולמות ועלו לרקיע לא נשמע לו עלה נעלה וירשנו אותה וגו' והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל וגו' אמר** [5]**רבי חנינא בר פפא דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה כי חזק הוא ממנו** [6]**אל תקרי ממנו אלא ממנו כביכול אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם** [3]**ארץ אוכלת יושביה היא דרש רבא אמר הקב"ה אני חשבתיה לטובה והם חשבו לרעה אני חשבתיה לטובה דכל היכא דמטו מת חשיבא דידהו כי היכי דניטרדו ולא לשאלו אבתרייהו ואיכא דאמרי** [7]**איוב נח נפשיה ואטרידו כולי עלמא בהספידא הם חשבו לרעה ארץ אוכלת יושביה היא** [4]**ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו וגו' אמר רב משרשיא מרגלים שקרי הוו בשלמא ונהי בעינינו כחגבים לחיי אלא וכן היינו בעיניהם מנא הוו ידעי ולא היא כי הוו מברי אבילי תותי ארזי הוו מברי וכי חזינהו סלקו יתבי באילני שמעי דקאמרי קחזינן אינשי דדמו לקמצי באילני** [5]**ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו** [8]**אמר רבה אמר רבי יוחנן אותו** [9]**היום [ערב] תשעה באב היה אמר הקב"ה הן בכו בכיה של חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות ויאמרו כל העדה לרגום אותם**

במקום. שהכהנים עמדו במקומם עד שעברו כל העם וכשעברו נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה וממנו למחוריהם פסיעה אחת נמלאו כהנים מלד זה כו'. ועי"ג דהכוות קרא דויהי כאשר תם כל העם לעבור קדים דמשמע דהאי נתקו רגלי הכהנים בעבר השני כתיב גל מה הוי הכי גלא מין מוקדם ומאוחר לתי כשלהן כתיב הא נפקי להו מן הירדן דכתיב ויעבור ארון ה' והכהנים לפני העם והעם כבר עלו וכיון דהכהנים עברו אחריהם עד שבא לפניהם הרי יצאו להם מן הירדן ומאי תו דקאמר ויצו יהושע את הכהנים לומר עלו מן הירדן אלא אין מוקדם ומאוחר בתורה והאי עלו מן הירדן דקאמר להו ה"ק להו סלקו רגליכם לאחוריכם ועמדו בעבר המזרחי וכתיב בתריה ונתקו רגלי הכהנים אל החרבה ויצאו מי הירדן למקומם: נשא ארון את נושאיו ועבר והייגו קרא קמא דכתיב ויהי כאשר תמו כל העוברים לעבור ל"ה. ויך באנשי בית שמש לא בתוך הכאה דדוד כתיב אלא כשהביאו הפרות מפלשתים ואיידי דאיירי בארון נקט לה: משום דראו בו ונסתכלו [ויך בתמי']. קוצרים ומשתחוים היו ולא בטלו מן המלאכה

מן משפט

כו א מי' פ"ג מהל' כלי המקדש הלכה יג סמג עשין קמח:

תורה אור השלם

1. וַיְסַפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה פִּרְיָהּ:
במדבר יג כז
2. וַיַּהַם כָּלֵב אֶת הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלֹה נַעֲלֶה וְיָרַשְׁנוּ אֹתָהּ כִּי יָכוֹל נוּכַל לָהּ:
במדבר יג ל
3. וַיּוֹצִיאוּ דִּבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ אֶרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מִדּוֹת:
במדבר יג לב
4. וְשָׁם רָאִינוּ אֶת הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן הַנְּפִלִים וְנִהְיִ בְעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:
במדבר יג לג
5. וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא:
במדבר יד א
6. וְיֹאמְרוּ כָּל הָעֵדָה לִרְגֹּם אֹתָם בָּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְיָ נִרְאָה בְאֹהֶל מוֹעֵד אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
במדבר יד י
7. וַיְמֻתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצִאֵי דִבַּת הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגֵּפָה לִפְנֵי יְיָ:
במדבר יד לז
8. וַיְהִי בְּעֲלוֹת הַכֹּהֲנִים נְשֹׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית יְיָ מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן נִתְּקוּ כַפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים אֶל הַחָרָבָה וַיָּשֻׁבוּ מֵי הַיַּרְדֵּן לִמְקוֹמָם וַיֵּלְכוּ כִתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם עַל כָּל גְּדוֹתָיו:
יהושע ד יח
9. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תַּם כָּל הָעָם לַעֲבוֹר וַיַּעֲבֹר אֲרוֹן יְיָ וְהַכֹּהֲנִים לִפְנֵי הָעָם:
יהושע ד יא
10. וַיָּבֹאוּ עַד גֹּרֶן כִּידוֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּא אֶת יָדוֹ לֶאֱחֹז אֶת הָאָרוֹן כִּי שָׁמְטוּ הַבָּקָר:
דברי הימים א יג ט
11. וַיִּחַר אַף יְיָ בְּעֻזָּה וַיַּכֵּהוּ שָׁם הָאֱלֹהִים עַל הַשַּׁל וַיָּמָת שָׁם עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים:
שמואל ב ו ז
12. וַיִּחַר לְדָוִד עַל אֲשֶׁר פָּרַץ יְיָ פֶּרֶץ בְּעֻזָּה וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא פֶּרֶץ עֻזָּה עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
שמואל ב ו ח
13. זְמִרוֹת הָיוּ לִי חֻקֶּיךָ בְּבֵית מְגוּרָי:
תהלים קיט נד
14. הַתְעֵיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינֶנּוּ כִּי עָשֹׂה יֵעָשֶׂה לוֹ בְּנִפִּים בְּנֶשֶׁר יָעוּף:
משלי כג ה
15. וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן כִּי עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בַּכָּתֵף יִשָּׂאוּ:
במדבר ז ט
16. וַיַּךְ בְּאַנְשֵׁי בֵית שֶׁמֶשׁ כִּי רָאוּ בַּאֲרוֹן יְיָ וַיַּךְ בָּעָם שִׁבְעִים אִישׁ חֲמִשִּׁים אֶלֶף אִישׁ וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם כִּי הִכָּה יְיָ בָּעָם מַכָּה גְּדוֹלָה:
שמואל א ו יט

גליון הש"ס

גמ' זמירות שנאמר וכו'. עי' עירובין יח ע"ב ומכתש"ג פ"ח סה:

מוסף רש"י

בעל הבית. הקדוש ברוך הוא (מנחות נג: ערכין טו:). **שמתו מיתה משונה.** בתוספ מיתה שהגועה לשם, מיה כנגד מיה, שם מטתו בלשון ושמתכבד לשוחט כו', לכך נאמר בְּמַגֵּפָה וגו' בְּמגפה, וחכו נפני ה', בתוספ מיתה שהחזיק לשם על פי מודעיו מיה כנגד מיה שהוא מולד מיה כנגד מיה (במדבר יד לז).

תוספות שאנץ

לו נשיא אלהים אתה בתוכנו: וילכו ויבאו. ל"ג וכתיב [אלא] וילכו יתידא הוא כיון דכתיב וישובו לא הוה ליה למימר אלא ויבאו אל משה: ראש קטינא מי שאין לו בנים ליטול חלק בארץ הוא ידבר בפנינו: אל תקרי ממנו ל"ג שאין הפרש ממנו דיחיד לממנו דרבים ל"ה. וא"ל איוב נח נפשיה שלא תגין זכותו עליהם. והיינו דאמר איוב בימי משה היה והיינו דכתיב היש בה עץ (אם) [עץ] זה איוב כלומר העודנו חי ולמה נקרא עץ שהיה מגין עליהם בזכותו בענין: ה"א ולא היא כי הוו מברי ואכלי. כי הוו אמוריים מבריין מלאכל סעודת אבלים כשחוזרין מן הקבר דאמר לעיל בכל דוכתא דמטו שכיב חשיבא מינייהו: כד חזנהו. מרגלים והיו יראים לעמוד בפניהם סלקי ויתבי באילנות. לקומעי איתא במדרש מעשה בבתו של ענה שהלכה לפרדס אביה ולקטה רמון מן האילן וזרקה הקליפה והיה שם אחד מן המרגלים ונכנס בתוכה והיתה יראה פן יבוא אביה בפרדס ויראה הקליפה ונטלה הקליפה וזרקה חוץ מן הפרדס ויצא המרגל משם והלך לו: בשמפה. מדלא כתיב במגפה משמע במיתה מיוחדת ומשונה: באסכרה. שהיא באה על לשון הרע. וכיון שעלה אחרון שבישראל כו'. סיפיה דבריית' דלעיל היא אלא איידי דתנא בה ומכאן אתה מחשב לאשכוי נקט לפרשת מרגלי' הכא ואחר כך חזור לדיבורי: נמצא ארון ונושאיו וכהנים מצד אחד כו'. דאע"ג דהכוות קרא דויהי כאשר תמו כל העוברים לעבור קדים דמשמע דהאי נתקו רגלי הכהנים בעבר השני [9] הא נפקי להו מן הירדן דכתיב ויעבור ארון ה' והכהנים לפני העם והעם כבר עלו וכיון דארון וכהנים עברו אחריהם עד שבא לפניהם הרי יצאו להם מן הירדן ומאי תו דקאמר ויצו יהושע את הכהנים לומר עלו מן הירדן אלא אין מוקדם ומאוחר בתורה והאי עלו מן הירדן דקאמר להו ה"ק להו סלקו רגליכם לאחוריכם ועמדו בעבר המזרחי וכתיב בתריה ונתקו רגלי הכהנים אל החרבה ויצאו מי הירדן למקומם: נשא ארון את נושאיו ועבר והייגו קרא קמא דכתיב ויהי כאשר תמו כל העוברים לעבור ל"ה. ויך באנשי בית שמש לא בתוך הכאה דדוד כתיב אלא כשהביאו הפרות מפלשתים ואיידי דאיירי בארון נקט לה: משום דראו בו ונסתכלו [ויך בתמי']. קוצרים ומשתחוים היו ולא בטלו מן המלאכה

9) נ"א גרסינן גם כתיב גל הוי הכי גלא מין מוקדם ומאוחר בתורה דלא כסדרן כתיב הא נפקי וכו'.